

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียน ตำบลแม่หลอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

FACTORS RELATED TO NUTRITIONAL STATUS IN PRESCHOOL CHILDREN MAE LONG SUBDISTRICT OMKOI DISTRICT CHIANG MAI PROVINCE

ณัฐนันท์ แกหนู¹, ฉัตรศิริ วิภาวิน^{1*}, นิพนธ์ เสริมมติวงศ์², นพรัตน์ ภูแสนจันทร์²
Nattanun Kaenu¹, Chatsiri Wiphawin^{1*}, Nipon Sermmatiwong², Nopparat Phusaenchan²

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

²โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่หลองหลวง

¹Chiang Mai Rajabhat University

²Ban Mae Long Luang Subdistrict Health Promoting Hospital

*Corresponding author E-mail: chatsiri_wip@g.cmru.ac.th

Received: 19 Oct., 2025

Revised: 13 Jan., 2026

Accepted: 19 Jan., 2026

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (Descriptive Correlational Research) ศึกษาภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนและศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ตำบลแม่หลอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 114 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่าภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่มีภาวะโภชนาการปกติ ร้อยละ 56.10 รองลงมาคือ ภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์ ร้อยละ 27.20 ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าอายุของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.01$

ปัจจัยด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 12.72$, S.D. = 1.33) ระดับดี ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.22) และระดับดี ($\bar{X} = 2.92$, S.D. = 0.22) ตามลำดับ โดยทั้ง 3 ปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.01$ จากการวิจัย พบว่ากลุ่มผู้ปกครองที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มีการดูแลภาวะโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนได้ดีกว่าผู้ปกครองที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องต่อเด็กก่อนวัยเรียน สร้างความตระหนักรู้ในเรื่องการตั้งครกให้แก่อุปกรณ์กลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่และส่งเสริมให้ความรู้ด้านโภชนาการแก่คนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งใช้ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้เป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต่อไป

คำสำคัญ: ภาวะโภชนาการ; เด็กก่อนวัยเรียน; จังหวัดเชียงใหม่

Abstract

This study is a descriptive correlational research aimed at investigating the nutritional status of preschool children and identifying factors associated with their nutrition in Mae Long Sub-district, Omkoi District, Chiang Mai Province. Data were collected using questionnaires from a sample of 114 participants. The data were analyzed using descriptive statistics, while the relationships between variables were examined using inferential statistics, specifically the Chi-square test.

The findings revealed that the majority of preschool children had a normal nutritional status 56.10%, followed by those exceeding the nutritional criteria 27.20%. Regarding personal factors, parental age was significantly associated with the children's nutritional status at a statistical significance level of $P < 0.01$.

Regarding parental factors, the overall levels of knowledge, attitude, and practice concerning nutritional care were rated as "very good" ($\bar{x} = 12.72$, S.D. = 1.33), "good" ($\bar{x} = 3.10$, S.D. = 0.22), and "good" ($\bar{x} = 2.92$, S.D. = 0.22), respectively. However, these three factors did not show a statistically significant correlation with the nutritional status of the children $P < 0.01$. The research further indicated that parents aged 30 and above managed their children's nutrition more effectively than those under 30. Therefore, the study suggests that correct childcare practices should be promoted, and pregnancy awareness should be raised among adolescent parents in the area. Furthermore, continuous nutritional education should be provided to the local community. These findings should serve as a guideline for relevant agencies and organizations to plan future health promotion strategies for preschool children in the region.

Keywords: Nutritional status; Preschool children; Chiang Mai Province

บทนำ

ภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนเป็นภาวะทางสุขภาพของบุคคลที่มีผลมาจากอาหารที่บริโภค (จินตนา สุวิทวัส, 2565) ภาวะโภชนาการเป็นดัชนีบ่งชี้ภาวะสุขภาพโดยรวมของเด็กและเป็นต้นทุนสำคัญสำหรับการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพ มีสุขภาพดีและเขาวินิจฉัยปัญหาที่พร้อมจะเรียนรู้ฝึกฝนทักษะ สะสมประสบการณ์เพื่อเติบโต

เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ (สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

จากผลการดำเนินงานโภชนาการในเด็กปฐมวัย จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2566 (4 เดือน) พบว่าร่างกายเด็กปฐมวัยอยู่ในเกณฑ์สูงดี สัดส่วน ร้อยละ 52.82 (เป้าหมายร้อยละ 57) เด็กชายอายุ 5 ปีมีส่วนสูงเฉลี่ย 108.16 เซนติเมตร (เป้าหมาย 113 เซนติเมตร) เด็กหญิงอายุ 5 ปี

มีส่วนสูงเฉลี่ย 107.49 เซนติเมตร (เป้าหมาย 112 เซนติเมตร) ภาวะโภชนาการของเด็กปฐมวัย มีภาวะเตี้ย ร้อยละ 14.76 (เป้าหมายร้อยละ 10) อำเภอที่พบมากที่สุด 5 อันดับ ได้แก่ แม่วาง อมก๋อย แม่ฮอนจอมทอง และเชียงดาว ซึ่งยังคงเป็นกลุ่มพื้นที่สูง และห่างไกลในจังหวัดเชียงใหม่ เด็กปฐมวัย มีภาวะอ้วน ร้อยละ 4.43 (เป้าหมายร้อยละ 10) และ เด็กปฐมวัยที่มีภาวะผอม ร้อยละ 6.23 (เป้าหมาย ร้อยละ 5) (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2566) ในพื้นที่ตำบลแม่หลอง อำเภออมก๋อย จังหวัด เชียงใหม่ เป็นพื้นที่ภูเขาสูงชันสลับซับซ้อน มีความหลากหลายทางภูมิประเทศและชีวภาพ มีทั้งหมด 12 หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา (กะเหรี่ยง) การเดินทางห่างจากตัวอำเภอประมาณ 38 กิโลเมตร เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเป็นระยะ สลับกับถนนดินชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ การเกษตรเป็นหลัก (องค์การบริหารส่วนตำบล แม่หลอง, 2567)

ปัจจัยด้านผู้ดูแลหรือผู้ปกครองถือเป็นปัจจัย ที่สำคัญ เพราะเด็กในช่วงวัยนี้ยังไม่สามารถเลือกหรือ จัดการอาหารได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม จำเป็นต้องพึ่งพาผู้ดูแลเป็นหลักในการเลือก รับประทานอาหาร การจัดอาหารและการดูแลสุขภาพ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการศึกษา ของ จิราพัชร ชีขสวัสดิ์ (2566) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความเกี่ยวข้องกับเด็ก อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน รายได้รวมของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับ เด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ดูแล มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัย เรียนโดยอาศัยปัจจัยในหลายๆด้านและการศึกษา ของ วีรวัลย์ ศิรินาม (2561) ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับ

การรับประทานอาหารของผู้จัดเตรียมอาหารใน ครอบครัว (P-value = .006) เจตคติเกี่ยวกับการ รับประทานอาหารของผู้จัดเตรียมอาหารใน ครอบครัว (P-value = .019) และการปฏิบัติเกี่ยวกับการ จัดอาหาร (P-value = .025) มีความสัมพันธ์กับ ภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนซึ่งในแต่ละ ปัจจัยมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันโดยหากมีความรู้ ที่ดีจะทำให้เกิดเจตคติการนึกคิดที่ดีและนำไปสู่ การปฏิบัติที่ดีต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมี ความสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะ โภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียน ตำบลแม่หลอง อำเภอ อมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จาก การวิจัยมาใช้ในการวางแผนภาวะโภชนาการของเด็ก วัยก่อนเรียนให้ดีขึ้น ไม่เกิดภาวะทุพโภชนาการ และ คนในครอบครัวหรือผู้ปกครองมีความรู้ เจตคติ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับภาวะโภชนาการของเด็ก ก่อนวัยเรียนที่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะโภชนาการของเด็กก่อน วัยเรียน ตำบลแม่หลอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะ โภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ตำบลแม่หลอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหา ความสัมพันธ์ (Descriptive Correlational Research) เพื่อศึกษาภาวะโภชนาการของเด็กก่อน วัยเรียนและศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะ โภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ตำบลแม่หลอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1) เด็กก่อนวัยเรียนที่มาใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่หลงหลวง และอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่หลง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 12 หมู่บ้าน จำนวน 789 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2568)

2) ผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่มาใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่หลงหลวงและอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่หลง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 12 หมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่าง การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง การศึกษารั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมจีพาวเวอร์ (G* Power) กำหนดระดับนัยสำคัญ 0.05 อำนาจการทดสอบ 0.80 และขนาดอิทธิพลระดับปานกลาง 0.3 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 88 คน ผู้วิจัยกำหนดเพิ่มร้อยละ 30 ได้ $26.40 = 26$ คน รวมกับกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 114 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง การศึกษารั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบมีสัดส่วนด้วยการเทียบบัญญัติไตรยางศ์และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เกณฑ์การคัดเลือกของกลุ่มตัวอย่าง

1) เด็กก่อนวัยเรียน

1.1 เด็กที่มีอายุ 0-5 ปี ที่ไม่มีประวัติเจ็บป่วยเป็นโรคทางพันธุกรรมหรือโรคประจำตัวที่ส่งผลต่อภาวะโภชนาการ

1.2 เด็กที่มีอายุ 0-5 ปี ที่ผู้ปกครองให้การยินยอมในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

2) ผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียน

2.1 ผู้ปกครองมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

2.2 เป็นผู้ดูแลหลักของเด็กก่อนวัยเรียนหรือบุคคลในครอบครัวที่อาศัยอยู่ด้วยกันมากกว่า 1 เดือน

2.3 ผู้ปกครองอาศัยอยู่ในตำบลแม่หลง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี

2.4 ผู้ปกครองสามารถพูดคุย สื่อสารได้

2.5 ผู้ปกครองยินดีและเต็มใจในการทำแบบสอบถาม

เกณฑ์การคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง

1) เด็กก่อนวัยเรียน

1.1 เด็กที่มีอายุ 0-5 ปี ที่มีประวัติเจ็บป่วยเป็นโรคทางพันธุกรรมหรือโรคประจำตัวที่ส่งผลต่อภาวะโภชนาการ

1.2 เด็กที่มีอายุ 0-5 ปี ที่ผู้ปกครองไม่ให้การยินยอมในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

2) ผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียน

2.1 ผู้ปกครองอาศัยอยู่ในตำบลแม่หลง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ น้อยกว่า 1 ปี

2.2 ผู้ปกครองไม่ประสงค์ในการตอบแบบสอบถาม

2.3 ผู้ปกครองมีอาการป่วยทางร่างกายหรือจิตใจที่ไม่สามารถตอบแบบสอบถามด้วยสติสัมปชัญญะที่ครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้การศึกษารั้งนี้

ตอนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลของเด็กก่อนวัยเรียน ประกอบด้วย เพศ วันเดือนปีเกิด อายุ น้ำหนักส่วนสูง

ตอนที่ 2 แบบบันทึกข้อมูลของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน ประกอบด้วย เพศ อายุ ผู้ปกครองเกี่ยวข้องกับเด็กเป็น อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ลักษณะครอบครัว

ตอนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง โดยผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามพฤติกรรม

การจัดอาหารของครอบครัวของวิรวลัยศิรินาม (2561) มีลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบ แต่ละข้อมี 2 ตัวเลือก คือ ใช่หรือไม่ใช่ จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อมูลปัจจัยด้านเจตคติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง โดยผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามพฤติกรรมการจัดอาหารของครอบครัวของวิรวลัยศิรินาม (2561) จำนวน 15 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 5 ข้อมูลปัจจัยด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง โดยผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามพฤติกรรมการจัดอาหารของครอบครัวของวิรวลัยศิรินาม (2561) จำนวน 13 ข้อ มีลักษณะเป็นการสำรวจพฤติกรรม (Check list) 4 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ปฏิบัตินานๆครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยการนำแบบสอบถามในการศึกษา ให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Consistency) พิจารณาความเหมาะสมของภาษา โดยถือเกณฑ์ความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ใน 3 นำไปหาค่าความเที่ยงตรงหรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of item-objective congruences ; IOC) ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยผลการประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญที่ได้ในการศึกษารั้งนี้เท่ากับ 0.67 – 1.00

การหาความเชื่อถือของเครื่องมือ (Reliability) แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Likert

scale) 5 ระดับ ให้คะแนนตั้งแต่ 1–5 คะแนน หลังจากปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กก่อนวัยเรียนและผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนในตำบลนาเกียน อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.7 ซึ่งอยู่ในระดับยอมรับได้ การแปลผลคะแนนใช้ค่าเฉลี่ยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง

การรวบรวมข้อมูล

1) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเข้าพบเด็กก่อนวัยเรียนและผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนในพื้นที่ตำบลแม่หลอง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการศึกษาและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

1.1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 โดยเก็บข้อมูลเด็กก่อนวัยเรียนและผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่มาใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่หลองหลวง ระหว่างวันที่ 05 กรกฎาคม พ.ศ.2568 – 20 กรกฎาคม พ.ศ.2568

1.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 โดยเก็บข้อมูลเด็กก่อนวัยเรียนและผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ตำบลแม่หลอง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ 21 กรกฎาคม พ.ศ.2568 – 5 สิงหาคม พ.ศ.2568

2) ดำเนินการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มที่ 1 คือ เด็กก่อนวัยเรียน และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มที่ 2 คือ ผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ จำนวน (Number) ร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ปัจจัยด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ จำนวน (Number) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3) วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 2 ตัวแปรที่มีอิสระต่อกันระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองและภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) คือ สถิติไคสแควร์ (Chi-square statistic)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำโครงร่างผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรม จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้รับหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัย รหัสโครงการเลขที่ IRBCMRU 2025/128.07.03 ระยะเวลา ตั้งแต่ 03 กรกฎาคม 2568 ถึง 02 กรกฎาคม 2569 โดยได้มีการอธิบายวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย กลุ่ม

ตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการให้ข้อมูล โดยจะไม่ได้รับผลกระทบใดๆรวมถึงข้อมูลที่ได้จะไม่ถูกเปิดเผยและข้อมูลจะถูกทำลายเมื่อการวิจัยเสร็จสิ้น ทั้งนี้การรายงานผลการวิจัยจะทำในภาพรวมไม่มีการอ้างอิงชื่อผู้ให้ข้อมูล

ผลการศึกษา

1) ข้อมูลทั่วไปของเด็กก่อนวัยเรียน เด็กส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 65 คน ร้อยละ 57.00 เป็นเพศชาย จำนวน 49 คน ร้อยละ 43.00 มีอายุส่วนใหญ่อยู่ที่ 3 ปี จำนวน 64 คน ร้อยละ 56.10 รองลงมาคืออายุ 2 ปี จำนวน 32 คน ร้อยละ 28.10 รองลงมาคืออายุ 4 ปี จำนวน 7 คน ร้อยละ 6.10 รองลงมาคือ 5 ปี จำนวน 6 คน ร้อยละ 5.30 และน้อยที่สุดคืออายุ 1 ปี จำนวน 5 คน ร้อยละ 4.40 โดยมีผลเทียบน้ำหนักกับส่วนสูงตามเกณฑ์อายุในแต่ละปี ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์สมส่วน จำนวน 64 คน ร้อยละ 56.10 รองลงมาคืออ้วน จำนวน 12 คน ร้อยละ 10.50 รองลงมาคือเริ่มอ้วน จำนวน 11 คน ร้อยละ 9.60 รองลงมาคือผอม จำนวน 11 คน ร้อยละ 9.60 น้อยที่สุดคือท้วม จำนวน 8 คน ร้อยละ 7.00 และค่อนข้างผอม จำนวน 8 คน ร้อยละ 7.00

2) ภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน เด็กก่อนวัยเรียนในตำบลแม่หลอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีภาวะโภชนาการปกติ จำนวน 64 คน ร้อยละ 56.10 ดังแสดงใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลด้านภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนในตำบลแม่หลอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ภาวะโภชนาการ	จำนวน	ร้อยละ
ภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์	19	16.70
ภาวะโภชนาการปกติ	64	56.10
ภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์	31	27.20
รวม	114	100.00

3) ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 106 คน ร้อยละ 93.00 เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน ร้อยละ 7.00 มีอายุส่วนใหญ่อยู่ที่ 25 – 34 ปี จำนวน 82 คน ร้อยละ 71.90 รองลงมาคือ 35 ปีขึ้นไป จำนวน 17 คน ร้อยละ 14.90 ซึ่งส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กเป็นมารดา จำนวน 102 คน ร้อยละ 89.50 รองลงมาคือบิดา จำนวน 8 คน ร้อยละ 7.00 การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 73 คน ร้อยละ 64.00 รองลงมาคือรับจ้างทั่วไป จำนวน 13 คน ร้อยละ 11.40 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 55 คน ร้อยละ 48.20 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 21 คน ร้อยละ 18.40 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ที่ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 82 คน ร้อยละ 71.90 รองลงมาคือ 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 24 คน ร้อยละ 21 ลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว จำนวน 72 คน ร้อยละ 63.20 รองลงมาคือครอบครัวขยาย จำนวน 38 คน ร้อยละ 33.30

4) ข้อมูลปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียน ค่าเฉลี่ย 12.72 โดยส่วนใหญ่มีระดับความรู้ดีมาก จำนวน 101 คน ร้อยละ 88.60 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความรู้เกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง

ระดับความรู้	จำนวน (n = 114)	ร้อยละ
ระดับความรู้ดีมาก (12 – 15 คะแนน)	101	88.60
ระดับความรู้ปานกลาง (9 – 11 คะแนน)	11	9.60
ระดับความรู้น้อย (0 – 8 คะแนน)	2	1.80
รวม	114	100.00

(\bar{X} = 12.72, S.D. = 1.33, minimum = 7, maximum = 15)

5) ข้อมูลปัจจัยด้านเจตคติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองมีเจตคติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียน ค่าเฉลี่ย 3.10 โดยส่วนใหญ่มีเจตคติระดับดี จำนวน 84 คน ร้อยละ 73.70 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับเจตคติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง

ระดับเจตคติ	จำนวน (n = 114)	ร้อยละ
เจตคติระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.25 – 4.00 คะแนน)	30	26.30
เจตคติระดับดี (คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.24 คะแนน)	84	73.70
รวม	114	100.00

(\bar{X} = 3.10, S.D. = 0.22 minimum = 38, maximum = 56)

6) ข้อมูลปัจจัยด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีการปฏิบัติด้านบวกเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียน ค่าเฉลี่ย 2.92 โดยส่วนใหญ่มีการปฏิบัติระดับดี จำนวน 105 คน ร้อยละ 92.10 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง

ระดับการปฏิบัติ	จำนวน (n = 114)	ร้อยละ
การปฏิบัติระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.25 – 4.00 คะแนน)	6	5.30
การปฏิบัติระดับดี (คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.24 คะแนน)	105	92.10
การปฏิบัติระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 1.75 – 2.49 คะแนน)	3	2.60
รวม	114	100.00

(\bar{X} = 2.92, S.D. = 0.22 minimum = 29, maximum = 48)

7) การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติของผู้ปกครองและภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ (P - value = <0.01) มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ P < 0.01 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติของผู้ปกครองและภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน โดยใช้สถิติ Chi - Square

ลักษณะ	จำนวนทั้งหมด (n = 114)	เด็กที่มีภาวะโภชนาการปกติ (ร้อยละ)	เด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการ (ร้อยละ)	X^2	P-value
เพศ					
- ชาย	18	10 (55.60)	8 (44.40)	< 0.01	0.96
- หญิง	96	54 (56.30)	42 (43.80)		
อายุ					
- ต่ำกว่า 30 ปี	66	28 (42.40)	38 (57.60)	11.98	< 0.01*
- 30 ปีขึ้นไป	48	36 (75.00)	12 (25.00)		
ผู้ปกครองเกี่ยวข้องกับเด็ก					
- บิดา/มารดา	110	60 (61.80)	50 (48.20)	3.21	0.13
- ปู่ย่า/ตายาย	4	4 (100.00)	0 (0.00)		

ลักษณะ	จำนวน ทั้งหมด (n = 114)	เด็กที่มีภาวะ โภชนาการปกติ (ร้อยละ)	เด็กที่มีภาวะ ทุพโภชนาการ (ร้อยละ)	X^2	P-value
อาชีพ					
- ประกอบอาชีพเอง	88	48 (54.50)	40 (45.50)	0.40	0.53
- ประกอบอาชีพรับจ้าง	26	16 (14.60)	10 (11.40)		
ระดับการศึกษา					
- ไม่ได้เรียน	59	36 (61.00)	23 (39.00)	1.18	0.28
- เรียน	55	28 (50.90)	27 (49.10)		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว					
- ต่ำกว่า 5,000 บาท	82	46 (56.10)	36 (43.90)	< 0.01	0.99
- 5,000 บาทขึ้นไป	32	18 (56.30)	14 (43.80)		
ลักษณะครอบครัว					
- ครอบครัวเดี่ยว	72	38 (52.80)	34 (47.20)	0.90	0.34
- ครอบครัวขยาย	42	26 (61.90)	16 (38.10)		
ปัจจัยด้านความรู้					
- ระดับความรู้มาก	101	55 (54.50)	46 (45.50)	1.02	0.31
- ระดับรู้น้อย	13	9 (69.20)	4 (30.80)		
ปัจจัยด้านเจตคติ					
- เจตคติระดับดี	30	21 (70.00)	9 (30.00)	3.18	0.08
- เจตคติระดับไม่ดี	84	43 (51.20)	41 (48.80)		
ปัจจัยด้านการปฏิบัติ					
- การปฏิบัติระดับดี	111	64 (57.70)	47 (42.30)	3.91	0.08
- การปฏิบัติระดับไม่ดี	3	0 (00.00)	3 (100.00)		

โดยมีเกณฑ์ในการจัดกลุ่มปัจจัยด้านความรู้ คือ ระดับความรู้ดีมากเป็นระดับความรู้มาก ระดับความรู้ปานกลางและระดับรู้น้อยเป็นระดับรู้น้อย ปัจจัยด้านเจตคติ คือ เจตคติระดับดีมากเป็นเจตคติระดับดี เจตคติระดับดีเป็นเจตคติระดับไม่ดี ปัจจัยด้านการปฏิบัติ คือ การปฏิบัติระดับดีมากและการปฏิบัติระดับดีเป็นการปฏิบัติระดับดี การปฏิบัติระดับปานกลางเป็นการปฏิบัติระดับไม่ดี

อภิปรายผล

1) เพื่อศึกษาภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ตำบลแม่หลอง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าเด็กส่วนใหญ่มีภาวะโภชนาการปกติ (ร้อยละ 56.10) แต่ที่น่าสังเกต คือ พบภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์สูงถึงร้อยละ 27.20 ซึ่งมากกว่าภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ (ร้อยละ 16.70) จากประเด็นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางโภชนาการ แม้ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดารอย่างตำบลแม่หลอง ซึ่งอาจเกิดจากการที่ชุมชนเริ่มเข้าถึงอาหารแปรรูปและเครื่องดื่มที่มีน้ำตาลสูงได้ง่ายขึ้นผ่านร้านค้าในหมู่บ้าน ประกอบกับความเชื่อดั้งเดิมของผู้ปกครองบางกลุ่มที่มองว่าเด็กที่มีรูปร่างท้วมคือเด็กที่มีสุขภาพดี จึงอาจส่งเสริมให้เด็กบริโภคเกินความจำเป็น สอดคล้องกับการศึกษาของ วิจิตร อิมอรุ และคณะ (2562) ที่ระบุว่าพฤติกรรมจัดการอาหารของมารดามีผลอย่างมากต่อภาวะโภชนาการเกินในเด็กปฐมวัย

2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ตำบลแม่หลอง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ตำบลแม่หลอง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าอายุของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.01$ โดยที่ผู้ปกครองที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มีการดูแลภาวะโภชนาการเด็กก่อน

วัยเรียนได้ดีกว่าผู้ปกครองที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี อันเนื่องมาจากผู้ปกครองที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานที่มีทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถในการเลี้ยงดูเด็ก ก่อนวัยเรียนได้ดีกว่าผู้ปกครองที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี อาจรวมไปถึงมีความรู้และการปฏิบัติต่อเด็กก่อนวัยเรียนได้ดีกว่าผู้ปกครองที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิราภา สุวรรณกิจ (2565) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน พบว่าอายุของผู้ดูแลมีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุเฉลี่ย 34.23 ปี เป็นกลุ่มวัยทำงานที่มีทักษะความสามารถในด้านต่าง ๆ หลายด้าน รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติพฤติกรรมในด้านสุขภาพ ส่งผลให้เกิดการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพกลายเป็นความรู้ทำให้ผู้ดูแลสามารถที่จะจัดหาอาหารที่เหมาะสมให้กับเด็กวัยก่อนเรียนได้ดี

เพศของผู้ปกครอง ความเกี่ยวข้องกับเด็ก และลักษณะครอบครัว พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.01$ อันเนื่องมาจากภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยข้างต้น แต่อาจเกี่ยวเนื่องกับการความรู้ ความคิดและการตัดสินใจของผู้ดูแลรวมถึงการช่วยดูแลเด็กก่อนวัยเรียนของคนในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอมากกว่า ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ จริญญา โคตรชนะ

(อ้างใน ฌญนรี อนุกุลวรรณะ และคณะ) ที่ได้ศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของผู้ปกครองต่อภาวะโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่าเพศหญิงมีบทบาทหน้าที่เลี้ยงดูเด็กได้เหมาะสม มีความพึงพอใจ และยอมรับบทบาทได้มากกว่าเพศชายในการดูแลด้านโภชนาการ และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ พจนีย์ วัชรกานนท์ (2565) ที่ได้ศึกษาภาวะโภชนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่พ่อแม่ไม่ได้เป็นผู้เลี้ยงดูหลักมีความสัมพันธ์กับภาวะค่อนข้างผอมและผอม ($RRR = 3.68, 1.21-11.20$)

อาซิพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.01$ อันเนื่องมาจากภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้จากการประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งที่สามารถมีรายได้มากหรือน้อย แต่การปรับตัวให้เข้ากับบริบทในพื้นที่ที่มีผลมากกว่าในเรื่องของการเพาะปลูกพืชผัก การเลี้ยงสัตว์เพื่อประกอบอาหารเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราภา สุวรรณกิจ (2565) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน พบว่าเนื่องจากรายได้ของครอบครัวถือเป็นปัจจัยที่เอื้อทางด้านสังคม ซึ่งผู้ที่มีรายได้สูงจะมีโอกาสดีในการแสวงหาสิ่งที่มีประโยชน์ต่อการดูแลตนเองและเอื้ออำนวยให้สามารถจัดหาอาหารที่เพียงพอแก่เด็กวัยก่อนเรียน

ระดับการศึกษา พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.01$ อันเนื่องมาจากผู้ปกครองในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานในเรื่องการจัดอาหารให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน และประสบการณ์การเลี้ยงดู

หรือการถูกเลี้ยงดูมารุ่นสู่รุ่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ปราณี ทัดศรี (2557) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มว่าเด็กจะมีภาวะทุโภชนาการลดลงกว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาที่ไม่สูง

ปัจจัยด้านความรู้ พบว่าปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับดีมาก ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.01$ อันเนื่องมาจากผู้ปกครองในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานในเรื่องการจัดอาหารให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน โดยการปรับใช้วัตถุดิบบางอย่างมาทดแทนตามบริบทของพื้นที่แต่ไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างสม่ำเสมอ เนื่องด้วยข้อจำกัดของพื้นที่อยู่อาศัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ วิจิตรา อิมอรุ และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทำนายภาวะโภชนาการเกินของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพมหานคร พบว่าความรู้ของมารดาเกี่ยวกับโภชนาการเกี่ยวกับเรื่องการจัดอาหารทั้งประเภท จำนวนและความถี่ที่จัดให้กับเด็ก การจัดอาหารเพื่อป้องกันภาวะโภชนาการเกิน มีความสำคัญ โดยความรู้จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของมารดา

ปัจจัยด้านเจตคติ พบว่าปัจจัยด้านเจตคติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับดี ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.01$ อันเนื่องมาจากผู้ปกครองในพื้นที่ส่วนใหญ่มีเจตคติขั้นพื้นฐานในเรื่องการจัดอาหารให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนสามารถนึกคิดได้ว่าสิ่งใดจะส่งผลดีหรือผลเสียต่อเด็กก่อนวัยเรียนแต่ไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างสม่ำเสมอ เนื่องด้วยข้อจำกัดของพื้นที่อยู่อาศัย ซึ่งไม่สอดคล้อง

กับการศึกษาของ รุจีรัฐ ทะนาวา และคณะ (2566) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอดงหลวง จังหวัดพัทลุง พบว่าโดยทัศนคติเกี่ยวกับโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนสามารถทำนายพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองในกลุ่มชาติพันธุ์ได้มากที่สุดโดยมีผลทางบวก จะมีพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนเพิ่มขึ้น

ปัจจัยด้านการปฏิบัติ พบว่าปัจจัยด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับดี ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.01$ อันเนื่องมาจากผู้ปกครองในพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับดีแต่เนื่องด้วยบริบทของพื้นที่ที่ไม่สามารถเสาะแสวงหาวัตถุดิบให้เพียงพอและการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของคนพื้นที่สูงที่ต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางไปที่พื้นที่ทำการเกษตรและใช้แรงงานค่อนข้างมาก อาจส่งผลให้เกิดการเหนื่อยล้าจึงมีผลทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ทั้งหมด ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ วิจิตรา อิมอรุระ และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทำนายภาวะโภชนาการเกินของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กวัยนี้ เป็นวัยที่ยังไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรอาหารได้เอง ต้องพึ่งพาผู้อื่นโดยเฉพาะมารดา เด็กจะบริโภคอาหารมากน้อยเหมาะสมหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับการจัดอาหารของมารดา

เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านการปฏิบัติ พบว่ามีค่าที่สอดคล้องกับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน เนื่องจากการปฏิบัติระดับไม่ดี ทำให้มีเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการ จำนวน 3 คน ร้อยละ 100

จึงเห็นได้ว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองที่ไม่ดี ส่งผลทำให้เด็กมีภาวะทุพโภชนาการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐภัสชญ์ นวลสีทอง และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาการส่งเสริมโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่าพฤติกรรมการเตรียมอาหารส่งเสริมโภชนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.71 อยู่ในระดับดี และด้านที่ 2 พฤติกรรมการเตรียมอาหารเพื่อส่งเสริมโภชนาการของผู้ปกครอง เด็กปฐมวัยในช่วง 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 อยู่ในระดับดี มีความสัมพันธ์กับโภชนาการเด็กปฐมวัย

สรุป

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปกติ ด้านผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับดี แต่เนื่องด้วยบริบทของพื้นที่ ภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่มีข้อจำกัดไม่อาจจะเป็นในด้าน การเข้าถึงอาหารที่หลากหลายมี คุณประโยชน์สูง หรือแม้แต่การประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ไม่สามารถนำความรู้และเจตคติมาบูรณาการเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติที่มีผลต่อภาวะโภชนาการได้อย่างเต็มที่ ทำให้เล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาและเป็นแนวทางในการต่อยอดองค์ความรู้เรื่องภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนแก่คนในพื้นที่ให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

1) จากภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปกติ สะท้อนให้เห็นว่าผู้ปกครอง

มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการดูแลโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ส่งผลให้ภาวะโภชนาการของเด็กอยู่ในเกณฑ์ปกติ ดังนั้นหน่วยงานด้านสาธารณสุขและสถานศึกษา ควรส่งเสริมและคงไว้ซึ่งพฤติกรรมการเลี้ยงดูที่เหมาะสมของผู้ปกครอง โดยดำเนินกิจกรรมให้ความรู้ด้านโภชนาการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งใช้ข้อมูลจากการศึกษาคั้งนี้เป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริมสุขภาพเด็กในระดับชุมชนและโรงเรียน

2) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ กับปัจจัยด้านการปฏิบัติของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการ ดังนั้นควรมีการให้ความรู้ด้านการปฏิบัติแก่กลุ่มผู้ปกครองที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี โดยเพื่อส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องต่อเด็กก่อนวัยเรียน หรือการสร้างตระหนักรู้ในเรื่องการตั้งครรภ์ให้แก่ผู้ปกครองกลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่

3) จากอุบัติการณ์ภาวะโภชนาการเกินที่พบถึงร้อยละ 27.20 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) ควรมีการกำหนดนโยบายและมาตรการในการควบคุมการจำหน่ายอาหารและขนมขบเคี้ยว (ขนมกรุบกรอบ) รวมถึงเครื่องดื่มที่มีรสหวานภายในและบริเวณรอบสถานศึกษา โดยประสานความร่วมมือกับร้านค้าชุมชนเพื่อลดโอกาสการเข้าถึงอาหารที่เป็นต้นเหตุของภาวะโภชนาการเกินในเด็ก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยด้านพันธุกรรมของคนในครอบครัวที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับเด็กก่อนวัยเรียน ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ในด้านความห่างไกลหรือการเข้าถึงทรัพยากร การบริการ และข้อมูลข่าวสาร

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนในพื้นที่อื่นๆ

3) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อการเปรียบเทียบระหว่างบริบทในเมืองกับชนบท

เอกสารอ้างอิง

- จิราพัชร ชิชสวัสดิ์. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการจัดอาหารแก่เด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอ กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. *วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา*, 18(2), 83.
- จิราภา สุวรรณกิจ. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน. *วารสาร โรงพยาบาลสิงห์บุรี*, 31(2), 1-92.
- จินตนา สุวิทวัส. (2563). การประเมินภาวะโภชนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 3). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัญญรี อนุกุลวรรธนะ., ศุภลักษณ์ อยู่ยอด., และ พรรณมรส โปธิ. (2562). ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของผู้ปกครองต่อภาวะโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*, 42(2), 31.
- ณัฐภัสสญ์ นวลสีทอง., ธัญรัศม์ ฤชงค์ชัย., และ กมลรัตน์ ทองสว่าง. (2563). การส่งเสริมโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*, 14(35), 492.
- ปราณี ทัดศรี. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 32(1), 72.
- พจนีย์ วัชรกานนท์. (2565). ภาวะโภชนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารกรมการแพทย์*, 47(3), 129-136.

รุจีรัฐ ทะนาวา., พันธุ์ทิพย์ หินหุ้มเพชร., และ สุดาวดี ยะสะกะ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองในกลุ่มชาติพันธุ์ อ่าเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี*, 34(2), 163.

วิจิตร อิมอระ., สมสมัย รัตนกริธากุล., และ สุวรรณ จันทรประเสริฐ. (2562). ปัจจัยทำนายภาวะโภชนาการเกินของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 27(1), 1-8.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่. (2566). *แบบรายงานผลการดำเนินงานตามแผนตรวจราชการและนิเทศงานกรณีปกติ รอบที่ 1/2566 เขตสุขภาพที่ 1 : จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 8 - 10 กุมภาพันธ์ 2566*. สืบค้นจาก https://www.chiangmaihealth.go.th/document/230130167507842272.pdf?fbclid=IwZXh0bG9hZW0CMTAAAR2tjdPfpEcYPkTOXsd4ALbppxMv5dMHXyNdbMtcalfGDwNSBuOH4hITiY_aem_qLkHpbOJ4ZK61bMAQtYf-g

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่. (2568). *ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC) สำนักบริหารเขตเชียงใหม่ เขตสุขภาพที่ 1*. สืบค้นจาก <https://hdc.moph.go.th/cmi/public/standard-report-detail/f83d0cd8b830706dab4cd3cb09afa584>

สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *แบบฟอร์มประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหาร*. สืบค้นจาก <https://nutrition2.anamai.moph.go.th/th/book/206999>

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หลอง. (2567). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน*. สืบค้นจาก https://maelong.go.th/index.php?_mod=MDJVQg&type=aGc9P